

I N N O M I N E S A C R O - S A N C T Æ T R I N I T A T I S.

HÆRESI

IN GENERE

DISPUTATIO THEOLOGICA,

Quam

Divinâ gratiâ clementer annuente,

Cum consensu Reverendæ Fa-
cultat: Theolog. in Regiâ
Univer. Aboensi,

P R Ä S I D E

NICOLAO TUNANDRO.

S. Theol. Profess. Ordin.

Publicè defendendam suscipiet

CAROLUS THAUVONIUS,

In Auditorio Majore d. Martij

ANNO SALUTIS M. DC. LXXV.

Excusa Aboæ à PETRO HANSONIO, Acad, Typogr.

Reverendissime in Christo Patri & Eminentissimo DOMINO.

DN. A B R A H A M O T H A U V O N I O
S. S. Theol. Doct: celeberrimo, Inclytæ Dioecesios Vib. Episcopo Dignissimo, ejusdemq; Consistorij & Gymnasij Präfidi & Antistiti-Celeberrimo, Patruo & studiorum Patrono magno, obsequiosissimo reverentia cultu humillimè suspiciendo.

Pl: Rev:do Rev:dis Clariss: Espectatiss:o Frontis mentiq; ex-nitie venerandis DOMINIS.

Dn. M. JOHANNI Pratano Past: in Karisho dignissimo, ejusdemq; districtus Präposito attentiss:, Mœcenati Magne, quovis honoris & efficiorum genere aeternum observando,

Dn. M. GABRIELI THAUVONIO, Pastori in Vierno Vigilantissimo, Fautori optimo, perpetua reverentia suspieiendo.

Dn. PETRO Jonson Slæp/ Arendatori prædiorum Illustriss: Com: Lilie, in Finlandia, Fautori officiosè colendo.

Dn. JOHANNI THAUVONIO, Pastori in Karisho optimè merito, Patruo & Fautori officiosè reverentia aetatem prosequendo.

Dn. MICHAËLI STEN-BERGIO, Ecclesiae Christi quæ in Hallicio est, Pastori gravissimo, Adfinitatis lege mihi conjuncto, Patrono indubitatissimo, aeternoq; grati animi Zelo devenerando.

Exertitium hoc sacrum reverenter & officiosè inscribo

*Reverendissime, Pl. Rev. de Rev:di Clariss: Espectatissime Domini,
Patrone, Mœcenas, Euergeta, Paren, Fautores honorandi,*

Nomina vestra huic Academicæ Exercitio præfixeram, hoc præcipue & consilio S: animo, ut gmtam maximorum beneficiorum vestrorum, memoriam Salerem & testationem facerem. Quibus enim omnia post Deum debeo, non abs rem: facturum existimavi, ysdem si studiorum meorum rationem hac ipsa dedicatione adprobarem. Nec despero vos eodem animo suscepturos hanc obsequij mei testificationem, quo me habetis benignissime estis prosequuntur: Quibus meritis cum parem gratiam referre nequeam, Deum Opt. Max. assiduis precibus venerari non desinam, ut vos diu Ecclesia sua, Patriæ, bonis omnibus & mihi superstites esse jubeat. Val.

*Nominum Vestrorum Observantiss:
Jam RESPONDENS*

gemus, quæ media est inter fatalem necessitatem &
Pyrrhonicam fluctuationem, videatur D. Calov.
in Theol. Apost. &c. Et hæc ubicunque adfuerit,
firmos reddit homines in veritate eorum omnium
quæ Deus locutus est, quæque promisit; securos au-
tem & negligentes, rectè & ordine dum adhibetur,
nullo modo. Quin potius, sinceræ pietatis arden-
tisque amoris nutrix ea est: In animus nostris ti-
morem Deo gratum excitans, quo amabilem eum
estimemus super omne amabile, imprimisque ope-
ram demus, lucem faciei illius, tanquam Clementi-
tissimi patris, in cordibus splendescensem habere.
Atque propter illam etiam divinam lucem & illumina-
tionem, in verbo radiantem, non semel ἀνα-
λύψεως nomine indigitatur in scripturis, credendo-
rum intimatio, ut Math. II, 25. *revelasti ea parvulis.*
Et v. 27, *Cui filius noluerit ea revelare.* Luc. 2. 32. *re-
velatio gentium* Eph. 1, 17. *Spiritus revelationis.* Quæ
omnia, quia non tantum externæ, sed & internæ re-
velationis respectu dicuntur, dubitationem utique
& vacillationem prorsus excludunt. Nam ne in
aere quasi sonare tantum hanc revelationem statu-
as, & vel sic in idea consistere traducatur, (quo lo-
quendi in hac materiâ modo, & hoc loco & supra
non semel, post B. Chemnitium & alios, magni Ju-
dicij Theologos, usi sumus) sciendum est, ita reve-
lationem esse, ut simul quædam sit *novoviae* virtutis sal-
vificæ, singulis fidelibus facta; idque per verbum

L

exter-

exteraum , ut opus non sit Spiritu aliquo à verbo
sejuncto & extatico, quemadmodum ineptè contem-
dunt qui *Zelotas* *Spiritus* se appellant. Nimirum pos-
sideret divinum verbum, illuminatricem & confirma-
tricem ejusmodi vim, ut quilibet, in particulari c-
tiam, malitiosè non resistens, (Errare enim cum suis
Episcopius , dum irresistibilem illuminationem ei
tribuit; à quo errore neque absfuit Bellarm, ut pa-
tet lib. 3. c. 8. de gratiâ) eodem possit tanquam hy-
postasi niti & subsistere; non obstante humanarum
virium & corruptione & imperfectione Rom. 3.3. E-
vincunt hoc, admirandi ejusdem effectus in exci-
tandâ consirmandâque fide, in consolandis guber-
nandisque piis. Quam etiam vim, interiore men-
tis sensu, præter innumeros alios, percipientes dis-
cipuli in vicum Emmaus eentes, hoc notabili pror-
sus modo collaudant & admirantur, *anon ardebat
nobis cor, cum exponerentur nobis scriptura?* Luc. 22. 32.
Theſſalonicenses quoque , efficaciam illam ita de-
prædicarunt, ut verbum ab Apostolis prædicatum,
non ut verbum hominis, sed ut Dei ipſius, se recipere fa-
terentur. Hæc talia, niſi valde fallimur, fluctua-
tionem & ideam facile excludunt; Ethoc insinuare
voluit Johannes, sic scribens i. Epift. c. 5, 6. *Spiri-
sus testatur, Spiritum, hoc est, doctrinam Spiritus,
veritatem esse.*

Cum autem hoc modo per scripturam & inscri-
ptura sensus divinus singulis communicatur, nequa-
quam *privati Spiritus* nomine traducendus est, quæ
Pontificinrum est calumnia: Ita enim dubitationi
facilè relinquetur locus. Quia enim ab ordina-
rio & solenni testificationis, in Ecclesia vigente prin-
cipio insinuatur, non magis fas est illud testimonium
Spiritus Sancti, & illum sensum divinum, quem in
mente cuiuslibet fidelis gignunt & fundunt *Sacræ li-
teræ*, privatum appellare, quam divinum *Sanctumq;*
lavacrum, quo singuli in Ecclesia abluntur, *privati
Sacramenti* titulo compellare licebit; quando id
toti ecclesiæ Christianæ, ut *commune bonum* & Catho-
licon quoddam salutis medium, esse voluit Sacro
Sancta Trinitas, ut videre est Job. 3, 3. Eph. 4, 4.
Certè nec illuminatio illa extraordianaria, quæ Pro-
phetis & Apostolis communicabatur, privata est
dicenda, & privati usus privatæq; anctoritatis fuisse;
Sed & illud *Spiritus Sancti* testimonium, quamvis
extraordinarium fuerit, publicum tamen fuit, ad-
eoque publicam & anctoritatem & infallibilitatis ra-
tionem obtinuit. Quo ergo jure, idem illud testi-
monium, per Scripturam, tanquam ordinarium me-
dium nobis dispensatum, & per quod publicâ divini
Spiritus anctoritate nos duci sinimus, privatum fo-
ret compellandum? Neque enim applicatio illius,

à singulis piè riteque facta, hoc efficiet, ut privatum
fiat & auctoritatem infallibilem amittat. Depen-
det namque illud testimonium, & ille sensus scriptu-
ræ, ab eo Spiritu qui in omnibus fidelibus unus tan-
tum est, qui ex illis omnibus unam communionem
constituit, & denique qui omnes & singulos creden-
tes obsignat, juxta illud Eph. 1, 13. 14. postquam credi-
distis, obsignati estis Spiritu promissionis Sancto, qui est arrib-
bo hereditatis nostræ. Obsignationis autem hujus hic
utique finis est, ut removeatur & tollatur quæcunq;
incidere hæsitatio & dubitatio poterit; Poterit au-
tem incidere varia: Interdum per Diaboli fraudes
& suggestiones internas: Cum nullum ferè tam lu-
culentum sit scripturæ oraculum, cuius genuinum il-
le sensum non possit probabili aliqua objectione, in
dubium vocare. Interdum ex hominis ipsius per-
verso corde, quod præ rebus omnibus est fraudulen-
tum Jerm. 17. 9. Cum enim nimis indulgent affe-
ctibus propriis vel conceptibus, relinquit eos Deus
cupiditatibus cordium suorum Rom. 1. 20. Sed &
naturali cæcitate non rarò certè fluctuant homines;
idque cum per intellectus tenebras Eph. 4, 17. 18. ad-
eo spissas, ut in terrenis quoq; parùm videamus Sap.
8, 16. Joh. 3, 12. tum etiam ob rerum credendarum,
supra omnem rationem positarum, eminentiam, at-
que in summâ etiam, maximâque verborum clarita-
te, ἀκαλαληψίαν. 1. Cor. 2, 6. 7. 14. Diximus flu-
tuare non paucos naturali cæcitate, & sic est: Neq;
enim

enim statuendum credimus, omnem omnino dubitationem, ex moroso & malitioso provenire adfertu; Cum constet discipulos Christi quoque, non semel, ante peculiarem illam Spiritus Sancti in eos effusionem, fluctuasse & hæsitaſſe; videatur Marc. 5, 52. Math. 20, 17. Marc. 10, 32. Luc. 8, 31. c. 18, 33. c. 24, 28. 45. Fatemur equidem dari non paucō, ex rudi quidem plebecula communiter, sed non solum, qui de nullo prorsus eorum pūnctorum, quæ ad ecclesiam Christianam spectant, vel minimum dubitant aut dubitarunt unquam; Non quod à certitate illâ, hi tales sint planè immunes, aut quod tantâ tamque immota, quæ in cunctis esse deberet, abundant certitudine *απληγοΦοεία*; Sed provenit hujusmodi confidentia & securitas, aut quocunque tandem appellare placet nomine; interdum ex ingenij quâdam stupiditate: nonnunquam, & ut videtur, frequentius, ex supinâ negligentia aut tumido contemptu. Et hæc, fidei certitudinisque vana persuasio, in mera idea consistens, quantum habeat periculi, tum apparebit optimè, cum ad seriam veniendum sit applicationem. Absit ergo, absit in rebus fidei omnis fluctuatio, & *έκαστος ἐν τῷ ιδίῳ νοΐ πληγοΦοείδω* Rom. 14, 5. sit fundatus & stabilis Colos. 1, 23. c. 2, 5. 7. Est enim verbum Dei firmum 2. Pet. 1. 19. & certum, 1. Tim. 1: 15. Non tantum complexè acceptum, sed & sigillatim, quodlibet Dei verbum cælo & terrâ est firmius Luc. 21, 33. imò singula Dei ver-

ba juramenta sunt, ait Philo, adde 2: cor. 1 20. Singula itaque ut divina veritas devotè firmoq; animo suscipienda, exemplo Abrahæ Rom. 4, 18. Pauli Gal. 1. 16. Non est verbum Dei ita & non, hoc est, varium & inconstans; Sed ita est, hoc est, certa, uniformis & sibi constans veritas. 2. Cor. 1. 18. 19. adde Apoc. 7. magnæ immotæq; certitudinis est 1. Thes. 1. 5. adeò ut ne minimum peribit quod non impletur Matth. 5. 18. utpotè ipsa veritas Joh. 17 17. & proinde solvi, hoc est, vanitatis argui & refelli aut abrogari, non potest, Joh. 10. 35. Ex Nonni Paraphrasi rescindi dices. Quare ut supra, ita jam quoq; simpliciter urgemos, nullo modo suspendi posse judicium, hoc enim est dubitare, de prima & summâ veritate Dei atque revelationis ejus, per quam omnes veritates, fide divinâ credendæ, proponuntur & confirmantur. Adeoque ad incredulitatem omnino & fidei repugnantiam referimus ejusmodi dubitatem & fluctuationem vid. Rom. 4. 20. Jacob. 1. 6.

Nimirum fides testimonio ipsius Dei nititur, quod ipsum cum firmissimum sit, fidei quoque firmitatem sine fluctuatione tribuit: In ea ergo firmitate subsistunt & subsistere debent credita omnia: Quicunq; autem de hoc testimonio, tam certo tamq; firmo, dubitat, eo ipso quod hæsitat, & ad sensum plenum non præbet, utique non credit; proindeq; ad incredulos pertinet. Imo ita se gerit, quasi posset divino testimonio subesse falsum & mendacium, 1. Joh. 5.

10. qui

10. qui non credit Deo , mendacem illum facit. Sicut contra, credens & divinæ veritati aduentiens, divinam veritatem, quantum in se est, confirmat, Joh. 32. 32. testimonium ejus qui, recipit, Deum veracem esse obsignat.

§. LVII.

Hisce contra dubitationem & idealem rerum fidei notitiam adlatis, addenda fortassis forent, singula si exutere vellemus, ea etiam, quæ de *putativa* seu *imaginaria* justitia, nobis Pontificii diu objicere pergunt; Sed poterunt ea commodius alibi evolvi; Nos satis habebimus breviter; & quasi in transitu, hæc attigisse. Nempè, cum veram & salutiferam hominis justitiam, Scripturâ manuducente, ad Rom. 4. repetitis saepius vicibus, *imputativam* nos nominamus, hanc illi æquipollentem cum *putativâ* & *imaginariâ* habent, varijsque cavillis onerant; Interdum larvatam, non nunquam umbraticam, monstruosam item & idealem appellantes. Idq; ex hac, ut volunt ratione, quasi non possit quisquam verè justus fieri, justitiâ externâ & alienâ, aut sine figura alicui imputari, quod ei non insit. Proindeq; Hugo Grotius in Voto pacis Ecclesiasticæ, ausus fuit, magnâ temeritate pronunciare, in nullo scripturæ loco, *imputativam* reperiti justitiam. Miro profectò judicio: Nam si Deus justitiam imputat sine operibus, Rom. 4. 6. utique datur justitia imputa-

putativa. Eaque imputatio non attributionem si-
gnificat rei quæ fingitur, atque nec est nec adest;
Sed quæ reverè & est, & etiam adest, licet non inhæ-
renter. Adest inquam, per apprehensionem fidei
& imputationem Dei. Hoc volumus: non tantum
justitia ipsa, quæ imputatur, vera est & realissima;
Sed & ipsa imputatio, fiat licet non ex debito sed ex
gratia, non fictitia est. Nimirum est gratiosissima
Dei aestimatio, & realissimum ejus judicium, quo ju-
stitiam Christi, fide adprehensam, peccatori verè
credenti, in justitiam propriam adjudicat, propterq;
eam, coram se, & justum & vitâ æternâ dignum ha-
bet. Quocirca ubi & objectum imputabile, & ipsa
imputatio ita in rei veritate fese habent, non poterit
utique sine atroci calumniâ dici, rem totam in imagi-
ne & figmento tautum consistere. Quemadmodum
enim Deus filio unigenito, peccata nostra imputavit,
non facto certe modo, sed ita, ut pro peccatore cum
haberet, atq; ut pessimum maximumq; peccatorum
traharet, propter pessimorum maximorumq;, in modo o-
mnium peccatorū, in se recepta peccata: Eādem pror-
sus ratione, peccatorē verè & realissimè justum censem
& aestimat, per & propter obedientiam ac justitiam fi-
lij sui; Eam scilicet justitiam; quam ille nostri vi-
ce præstítit, quamq; peccator fide sibi applicat, medi-
atoriam puta, ut Apostolus Rom. 4, 24. c. 5, 18. 2. Cor.
5, 21. Phil. 3, 9. id exposuit. Fundamento ergo uon-
caret imputatio illa; Nam in homine licet non habeat,
habet

habet tamen in Christo promerente; habet item
in Deo Patre imputante: idq; ratione intellectus;
Cum Deus propter Christi justitiam, omnem verè
credentem, cui aliena illa solutio imputatur, ita
formaliter justum censet ac habet, propter forma-
lem apprehensionem, ac si ipse legi universæ satis-
fecisset: Nec non ratione voluntatis divinæ, cujus
adfectus & actus est gratia ea, secundum qvam se-
rius iste, verus & ad nos terminatus λογισμὸς, in-
stituitur. Contra rationem ergo ibit oportet,
qvicunq; λογισμὸν cum Φαντασίᾳ composuerit, atq;
imputationem illam, putativam & figmentum esse
dixerit. Sed hæc pluribus perseqvi, instituti ratio
vetat.

§. LVIII.

De certitudine fundamenti hactenus beviter,
& quantum nostro proposito convenit in dubita-
tione eliminandâ, egimus; proximum est ex eâ,
qvam nobis constituimus methodo, ut de fide in-
firmâ aliquid subjungamus, quò magis ea pateant
quæ de dubitatione dicta sunt. Nempe cum con-
stat, magnam esse, non raro, in hac vita, fidei
imbecillitatem, ut cum discipulis Christi, opus
habeamus solicite orare, Domine adauge nobis fi-
dem, Luc. 17, 5. qvippe profundissimâ originalis
peccati labe contaminati, ignorantia, incredulitate
& diffidentia laboramus, confer Apolog. Aug.
Confel.

Confel. §. Nos igitur rectè &c. Quid ergo de si-
de illâ infirmâ, qvâcum fidelibus non semel in hac
Mvita conflictandum, erit dicendum? num aliquid
dubitacionis illa habeat admixtum, vel non? Hoc
cum proponimus, non de termino aut voce, su-
mus, ut hinc cuilibet satis patet, solliciti, sed de
re ipsa, qvam inqvisitione dignam esse; & pii &
graves statuerunt Theologi. Primò itaq; prolixè
execramur impiam Socinianorum & Arminiano-
rum sententiam, fidem à docilitate hominum pen-
dere, ut disertè & expressis verbis loquitur Soci-
nus de justificat. p. 40. & seq. à quo errore nec
immunes sunt Pontificii, subjectivam fidei certi-
tudinem, ex ingenii bonitate vel tarditate deri-
vantes. Est enim fides inter habitus supernatura-
les, qvi licet accedant ad naturales potentias, easq;
perficiunt, non tamen supponunt activam qvan-
dam vim in intellectu & voluntate hominis, sed
tantum passivam aptitudinem aut obedientialem
non repugnantiam. Naturales enim potentiae,
in ordine ad actus supernaturales eliciendos, aut
habitus infusos recipiendos, non quidquam viribus
suis propriis, sed à Spiritu Sancto gratiolè concele-
sis, agunt, cum homo qvantus qvantus sit, ad res
Mspirituales mortuus sit. Nam quid qvælo habet
momenti, ad fidem divinam obtainendam ingenii
felicitas? annon disertè docet Scriptura, obtenebra-
+ sum esse post lapsum intellectum hominum, Eph. 4, 18?
atq;

atq; animalem hominem, non posse ea quæ spiritus sunt
INTELLIGERE, 1. Cor. 2, 14. Ut vanissima etiam
adpareat qvæ conficta à qvibusdam est distinctio
inter credendi ac intelligendi (salutariter puta) poten-
tiam, distinctio: Ergo quamvis largiamur, impe-
dire posse homines, voluntario divini verbicon-
temptu, ne fidem concipient, ut apertè patet Act.
13, 46. repellitis sermonem Dei, & indignos vos judica-
tis vitâ aeternâ. Tamen nefarium esset & Pelagian-
ismus verus, inde colligere velle, fidem salvifi-
cam & divinam à capacitate vel probitate homi-
num dependere; quippe quæ solius Dei donum
est, teste Apostolo Eph. 2, 8 gratiâ salvati esisti, &
hoc non ex vobis est, Dei donum est. Adde 1. Cor.
12, 3. nemo potest dicere Jesum Dominum, nisi per Spis-
ritum Sanctum. Heb. 12, 2. adspicimus auctorem fidei
& consummatorem Jesum. Phil. 1, 29. vobis donatum
est ut in Christum credatis. Joh. 6, 29. hoc opus Dei
est ut credatis. Quamvis tamen ita in totum & so-
lidum, scripturâ præeunte, originem fidei Deo
adscribamus, eamque Dei donum, & quidem do-
num præstantissimum esse dicamus, non tamen
ideo negamus aliquam reperiri fidei illius, ratio-
ne graduum, disparitatem; ita quidem, ut non
solum in diversis hominibus, major existat & mi-
nor; Sed & in uno eodemque homine, nunc fir-
mior deprehendatur nunc infirmior: Mosis enim
fide, quid esse potuit, cum mare rubrum transi-

~~H~~ret, robustius? at quam non eadem similis sibi
semper fuerat, notius est quam ut debeat ostendī.
(quod tamen exemplum non ulterius quam ad di-
spares fidei gradus huc applicamus) Diserte etiam
hoc quod agimus, confirmat scriptura Rom. 12, 3.
~~H~~ Deus partitus est cuique mensuram fidei, prout illi visum fue-
rat. adde Esa. 42, 3.

Huc etiam facit, quod ipse salvator centurio-
nis fidem in tantum extollat, ut parem in universo
~~H~~ Israele inventam sibi neget Math. 8, 10. Nec di-
versum videri debet velle Apostolus, Eph. 4, 5. fi-
dem unam appellans, ut potè rei creditæ, & salutatis
doctrinæ, hoc est, fidei objectivæ, rationem eo in
loco tantum attendens, non autem mensuræ illius
diversitatem, quam & citato antea loco, & alibi, ro-
tundè adseruit, ut 1. Cor. 12, 11. adde Eph. 4, 7. u-
bi donationis Christi mensuram eam appellat. Ve-
rum quanquam ita aliquam fidei, ratione graduum,
ut dictum est, varietatem, in queiis gradibus aliquan-
do etiam infirmitatem, concedamus; Semper ta-
men utrumque ita est accipiendum, ut essentiale &
necessarium fidei salvificæ requisitum, πληροφορία
nempè, seu certa animi persuasio, nihil patiatur,
in fundamentalibus quidem, detrimenti; Neganda
ergo est omnino, mixtura hæsitationis alicujus,
quando non raro infirmitas fidei, in fidelibus quibus-
dam deprehenditur, dum in hujus seculi stadio cur-
runt, atque hanc militiam militant. Nam ut su-
pra

pra diximus, formaliter & dierē sibi opponuntur fides & dubitatio, ita quidem, ut nullā prorsus ratione magis inter se convenire possint, quam virtus & vitium. Semivirtutem enim qui fingere vellet, hoc quidem sensu, miram ille certè rem produceret. Et proinde, sicut non malè dictum ab aliquo est, ημίχρηστον, in speciem adornatam pessimi descriptiōnem esse; Ita & nos, hujusmodi mixturam fidei & hæsitationis, seu ημίφορον, verā & seriā estimatione, incredulitatem appellaremus: Et scripturā divinā manuducente appellaremus; Cum passim illa hæc opponat, ut Math. 21, 21. Si fidem habueritis & non hæsitareritis. Marc. 11, 23. quicunque non hæsitarerit in corde suo, sed crediderit. Jacob. 1, 6. postulet cum fiducia nihil hæsitanſ. Sed & ipsa Definitio fidei, certam indubitatemque cordis fiduciam innuit; quæ quomodo cum fluctuatione permisceri & consistere poterit, certè non invenimus. Sic Rom. 4, 20, 21. hæc dicitur fides esse, quæ in promissione Dei non hæsitat per incrudilitatem; Sed tali plerophoria Deo tribuit gloriam, ut quod promiserit, præstare possit. Col. 2, 3. certæ persuasionis esse dicitur fides: Et vers. 5. Soliditatem habere. Addantur quæ habet B. Lutherus in Catechismo majore ad ultimam petitionem Orat: Domini:

Dicit quidem Pater miseri illius, qui Spiritum mutum habuit Marc. 9, 24. Lunaticum, appellat

Matthæus cap. 17. πιστεύω κύριε, Βούθε μα τῇ ἀμ-
είᾳ, credo Domine, succurre incredulitati meæ.
Verum non ille & fidem & dubitationem ideo uno
cocludere corde vel voluit vel potuit. Neque enim
per ἀνσίαν, vel incredulitatem simpliciter ita di-
ctam, vel etiam fidei infirmitatem talem, quæ dubi-
tationem omnimodam complecteretur & contine-
ret, innuit; Sed ὀλιγοπτίσιαν tantum, ut alibi Scri-
ptura semet explicat, intellexit. vid. Math. 14, 31.
Non credo autem quemquam futurum, qui hæc o-
mnia pro eodem habere vellit, incredulitatem, hæ-
sitationem propriè dictam, & ὀλιγοπτίσια: Cum sit
inter ea maximum profectò discriumen. Nimirum
increduli seu infideles propriè tales, omni prorsus
fide divinâ & salutari carent. fluctuantes, nihil cer-
tii vel in notitia vel fiducia habent. Paruæ verò fi-
dei homines, & vera esse sibi persuadent, quæ Deus
promisit, ut ut luctam aliquam in ea persvassione sen-
tiant interdum, & ad Deum etiam confugiunt ani-
mo humili. Atque ita Pater lunatici, de sincerita-
te fidei suæ, nihil equidem addubitat; verum de
perfectione ejusdem, non pariter firmus fuit & cer-
tus. Sed inde tamen incredulus non debet dici,
aut strictè loquendo dubius. Quemadmodum e-
nim non omnis error in credendis, statim vel hære-
sin constituit vel Apostasian, quod in antecedenti-
bus probavimus: Sic etiam non quælibet diffiden-
tia, aut lucta potius cum diffidentia, dubitationem
efficit:

efficit? Et propterea nec omnes illi qui negant se
satis firmâ fide credere, habendi sunt pro non cre-
dentiibus; Cum certum sit, fieri facile posse, ut
quis habitu fidei præditus, ex validâ animi pertur-
batione, aut judicij aliqua infirmitate, existimet se
fidei esse expertem, cuius tamen fides non extin-
cta est prorsus, sed delinquunt tantum, quo ad actus
secundos, patitur. Extincta inquam non est, ergo
vivit. Vivam autem dicimus fidem dupliciter: Pri-
mò *externè* & *signotenus*, quatenus fructus ejus eam
manifestant, atque respectu proximi, vivam à mor-
tuâ distinguunt, quod urget Jacobus cap. 2. Secun-
dò etiam *internè*, quatenus Christum apprehendit, &
quateuns per eam apprehensionem, vivificandi vi-
res in se habet atque re ipsa præstare potest, & etiam
præstat; nempe vitam regenerationis, vitam reno-
vationis & denique salutis. Et posteriori illo, inter
no scilicet, vivendi modo, non solam *intelleξeiat*
suam, & actum formalem tantum habet; Sed & *evē-*
teat aliquam, & operationem vitalem: Nam & il-
la gemina est: Vel *essentialis*, quatenus vitam no-
stram Christum, quo spiritualiter vivificamur, Gal.
2, 20. tenet. Vel *consecutiva* & *secundaria*, quatenus
per charitatem operosa est Gal. 5. 6.

ol.

ol.

Ut autem clarius pateat quid per infirmam fi-
dem intelligamus, dicimus nos non ita vocare (1)
Eam implicitam, quam Carbonariam dicere con-
posse. sive

suevimus , de cuius appellationis origine videri ,
præter alios , poterit Hosius de Auct. script. quā
quis inducit animum credere quod credit Ecclesia :
Quæ aliud est nihil , quām voluntaria animi deditio
in obsequium Papæ , sine ullo examine eorum quæ
is præcipit , ad normam scripturæ. Hanc enim non
fidem nos , sed ignorantiam , vel potius defectionem
interpretamur , secundum Apostoli testimonium ,
1. Tim. 4, 1. 2. 3. 2. Thes. 2, 10. 11. 12. (2) Nec eam
quæ in cardine salutis cum veritate consentit , seor-
sim autem abit in adiaphoris fortassis , aut quæstio-
nibus à salutis negotio remotis : de quâ fide infirmâ
agitur Rom. 14. (3) Nec eam , quæ in circumstan-
tia tantum aliquâ fundamentalis articuli , non dum
satis declarati , errat invincibiliter , ut olim Natha-
nael. (4) Nec denique eam quæ ad omne revelatum
fese non extendit : Nam cum præcipuum fidei effe-
ctum jam consideremus , pro objecto materiali , certè
non omne revelatum & credibile habere debet ; Sed
proximè quidem Christum pro credentibus in mor-
tem traditum , vel promissiones Evangelicas Gal. 2,
20. 1. Tim. 1, 16. Dixi cum proximè effectum illum
fidei præcipuum respiciamus ; Nam alias non infici-
ciamur , ad fidem objectivè concurrere etiam tum ,
præter ipsa salutis nostræ fundamenta , ea quoque
quæ his plenius & quantum satis est cognosceudis ,
faciunt. Sed (5) per infirmam fidem , eam intelli-
mus , quæ partes fidei essentiales complectitur quidem ,
ad eoq,

JUVENEM Eruditio*nis* cultu morumq*elegantiâ com-*
mendatissimum, Dn. CAROLUM THAUVONIUM,
 amicum per dilectum.

BONO siebat omnino*n* inter Romanos more, quod familiæ suæ il-
 lustria nomina memorabilesq*e*; imagines, in atrio qvisq*e*; suo
 appenderet. Sed non minus illi collaudandi erunt semper, qui cer-
 tantia antiquis cum decoribus, inclita domus suæ facinora, ita a-
 nimis, ita conatibus cunctis inscribunt, ut inde regulam vitæ, inde
 proficiendi ardorem desumant. Hoc namq*e*; est cum præclari san-
 gvinis propagine, laudum quoq*e*; perennitatem quotidianis actioni-
 bus imperare. Huc te, Præstantissime THAUVONI, jure optimo pro-
 duco; Tu namq*e*;, cum teneræ & verecundæ conservationis rem
 esse, familiæ gloriā, noveris, summā semper curā observas, ne
 ullo tandem modo vel labefactes vel opprimas; Imò plenissimò ad-
 fectu studioq*e*;, in præcipua honoratissimæ familiæ tuæ sucrescere
 exempla, id generosa cogitatione, & dies tibi & horas occupat. Ego
 itaque, pro singulari, quo te tuosq*e*; complector amore, non hanc tan-
 tum iudicij reddituinem sincerè tibi gratulor; Sed pro felici etiam
 & secundo studiorum tuorum eventu, vota ex animo facio & factu-
 rus sum.

NICOL. TUNANDER.

Quantum lacis, O alter ego S^ravissime, amica quedam confabu-
 latio, ijs præsertim rebus, quæ maturo iudico non amplexe pro-
 bē, cum spe imponat. quid heit exponere coner, cum veritatem expe-
 rientia ultrò largiatur. Nam ut frustillatim alias; ita hac metho-
 do, cum fænore proficiimus. Et longe licet pateat exurrendi campus,
 minimo labore morāq*e*; absolvitur. Jam fetum offert mens, pertina-
 citer sterilia. Jam opes suas ingenium protrudit. Quid memoria?
 officia nec cessant hujus. Explicat & illa pomaria, floribus, & nescio
 queis, corollis non redimita. Etenim ut facies humana, exposita spe-
 culo, si quæ macule snt, si labes, si verrucae, commodissimè deprehender-
 it, etiam abradit. haud secu colloquiorum ausibus pullulant errores,
 juxta quos aut lusi sumus, aut in posterum ludi possumus. Etiam
 ex his fibi aliquid ratio vindicat, has naturæ dictamine acuta quam-

vis, in pluribus tamen hæret, & macilenta corruit, ni premuniatur
hoc quasi obice. Bevius forsan loquendum ut loquamur accuratius.
Sic communiter statutum. In publico discenti disputantive, eopio-
sior rerum crescit notitia. Te accedo, unicum pectoris refrigerium,
quem fecit amicum mihi, Tua fides, credo propinatam ab ipsis Mu-
sis, citra ultraq; volentibus abundantem. Ampliori laude dignarer
te si possem. Sed loquitur amor, quæ verborum ambages non queunt
explanari. Nec putas me hec tantum auribus tuis dare. Cur addo
excusationem, animus qui tuus, idem & meus. Brevibus? Gratulor
tibi, ut scias propositum placere. Recens usi studiorum miles, lacta-
ri tamen & foreis Achilles in eorundem eastra ascendere, non dubi-
tavit invicta mentis sedes. Perge in studio laboris, quamvis me tra-
cente id ultro prestaturus. Dabit præmia Dei, dabunt & homines.
Ego interea, ut par est, pro amicitia, quæ nos conjunxit, ut studij,
ita fame nominisq; ero cupidissimus. Velint modis fata rationem vita,
velint promotionem Amplissimi homines; At volunt & sovent, ita
namq; merito tuo virtus, candor & singularis diligentia. Vale Mu-
tarum Delicium, meumq; svavium, me quoq; ama, qui te efficit.
Salve & Vale. Scripsit celeritate quâ fieri potuit,

Tuus haud dubie
JACOBUS Lund.

CAlliope scitis modulis accede canora,
THAUVONII doctis mecum gratare Camoenis!

Namq; tuus cultor fuerat perstrenuus olim,

Sicelidum tanto qui nuper percitus cestro.

Vos quoq; adeste mihi, succurrite sacra moventi

Enthea Musarum, Clariae Charitesq; sorores!

Jam dicant omnes: omni qvod mente dicasti

Sanctis te studiis, coeli quæ grata propago

Numinis & soboles, (probat hæc mens conscientia veri)

Pergat ab augustâ laudes iterare cathedrâ

Rite tuas, præsens ut gens, ita postera turba!

Porro tibi faveat, rogo, qui regit astra potenter.

Ipse tuis cœptis, calcar simul addat abunde!

Præstantissimo Domino Respondenti in verissimam
amicitiam μνημόσυνον gratulatur

DAVID Lund.